

Takk for at du holder dette kurset for dine kollegaer!

På de neste sidene finner du all informasjon du trenger for å gjennomføre kurset. Det er viktig at du som skal lede kurset leser nøye gjennom denne informasjonen.

Målet med opplæringspakkene er å:

- 1) Bli godt kjent med BTI-modellen, handlingsveilederen og verktøykassa
- 2) Sikre at ansatte har nødvendige verktøy og kunnskap til å tidlig identifisere sårbare barn og unge, og handle på en slik måte familien får den hjelpen de trenger

Temapakke 5: Kort fortalt

Innhold:

Temapakken inneholder kortfattet informasjon om det siste temaet, **når det haster**.

Vi ønsker at de ansatte skal bli kjent med hva vold er, hvordan vi kan avdekke vold, og hva vi gjør ved mistanke om vold.

I denne temapakken er det helt avgjørende at de ansatte tar i bruk:

- Hva gjør jeg ved mistanke om vold og seksuelle overgrep mot barn?

Dette er en litt mer krevende pakke, det er viktig å være tilstede. Legg gjerne opp til at denne pakken tas på et tidspunkt der de ansatte har overskudd og kapasitet til å gå inn i temaet.

Innhold i dette kurset

- Oversikt over temapakkene
- Intro til verktøykassa
- Oppstartsvideo
- Vold og seksuelle overgrep
- Mini-foredrag fra Stine Sofies Stiftelse: Vold og overgrep mot barn
- Tema 1: Hva er vold?
- Tema 2: Hvordan avdekke vold?
- Tema 3: Hvordan handle ved mistanke om vold?
- Hva har vi lært?

Dette trenger du

Rom

Rommet bør ha:

- Stor skjerm til presentasjon
- Gruppebord / mulighet for å sitte sammen og diskutere

Materiell

Hvert gruppebord bør ha

- hvite A4-ark
- penner / skrivesaker
- Minst 1 PC per par/gruppe, til å utforske verktøykassa

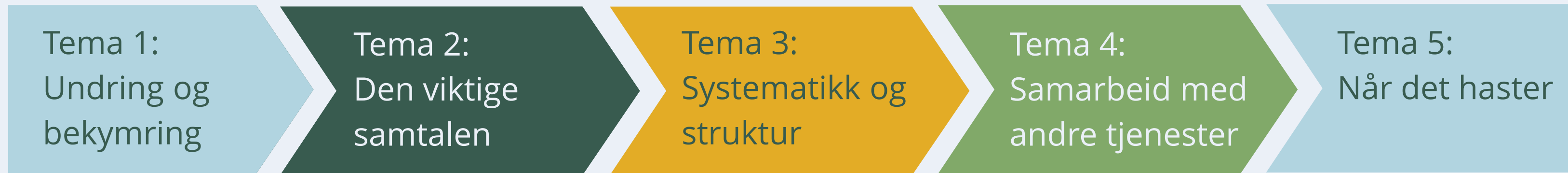
Tema 5:

NÅR DET HASTER

Hva gjør du ved mistanke om vold,
seksuelle overgrep og omsorgssvikt?

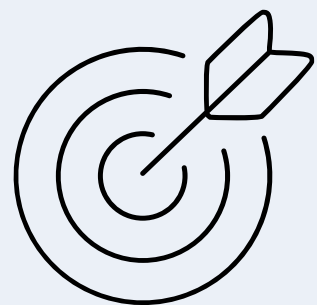

Temapakker i arbeidet med BTI

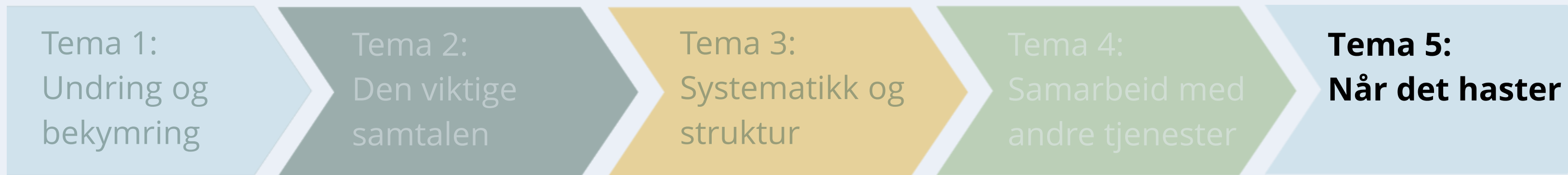

Overordnet mål:

Sikre at ansatte har nødvendige verktøy og kunnskap til å tidlig identifisere sårbare barn og unge, og handle på en slik måte at familien får den hjelpen de trenger.

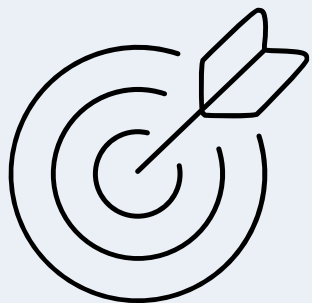

Temapakker i arbeidet med BTI

Mål:

Vite hvordan du går frem ved mistanke om vold og seksuelle overgrep mot barn.

Episode 2

Verktøykassa

Verktøykassa

I verktøykassa finner du flere verktøy som handler om alvorlige bekymringer:

- **Hva gjør jeg ved mistanke om vold og seksuelle overgrep?**
- **Melde fra til barnevernet (Bufdir)**
- **Håndbok for forebygging og håndtering av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (IMDi)**
- **Barn, foreldre og alkohol (KORUS)**
- **Trygg nettbruk (Politiet)**
- **Bekymret for radikalisering? (Regjeringen)**

I dag skal vi fokusere på det første verktøyet.

Vi skal raskt i gang med praktiske oppgaver, men først en liten oppstartsvideo:

Dagens tema: Vold og seksuelle overgrep

Temaet vi skal jobbe med i dag er et tema som vil berøre de fleste. Kanskje vil du tenke på et barn eller en ungdom du har møtt den siste tiden. Det vondt å ta inn over seg at barn lider og kanskje ikke får den hjelpen de trenger. Vi vil derfor at du tar et par minutter og lander litt her og nå.

Legg bort mobilen og pc, ta noen dype pust og kjenn at du er tilstede i dette rommet. Det er også lov å ta en pause underveis dersom du trenger det.

Ved mistanke om vold må vi vite noe om:

Hva er vold?

Hvordan avdekke?

Hvordan handle?

Vold og overgrep mot barn

Ta notater
underveis

- Se [foredraget](#) fra Stine Sofies Stiftelse om vold mot barn. Foredraget er på ca. 20 min.
- Diskusjonsspørsmål:
 - Hvordan definerer de begrepet vold i dette webinarer?
 - Hva skal vi se etter ved mistanke om vold og overgrep?
 - Hva gjør du ved mistanke om vold og overgrep?

Hva er vold?

Vold skjer! Dette er det første vi må anerkjenne før vi kan være i stand til å se etter tegn på voldsutøvelse.

Vi skiller ofte mellom fysisk og psykisk vold.

Når vi snakker om vold, snakker vi også om seksuelle overgrep og omsorgssvikt.

Hvordan kan vi avdekke vold?

Det kan være utfordrende å avdekke vold.

I verktøykassa til BTI kan du finne hjelp og veiledning gjennom verktøyet [“Hva gjør jeg ved mistanke om vold og seksuelle overgrep mot barn?”](#).

HVA GJØR JEG VED MISTANKE OM VOLD OG SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN?

En veileder til deg som møter barn og unge, i jobb eller på fritida

SE

- Blåmerker, gjerne flere steder på kroppen
- Brann- og kuttskader
- Svimmelhet
- Søvn- og spiseproblemer
- Vondt i magen
- Uro og irritabilitet
- Tristhet og tilbaketrekking
- Utagerende eller "pleasende" atferd
- Reaksjoner ved berøring
- Sårhet, smerter i underliv
- Gjentatte urinveisinfeksjoner, utflod, blod
- Seksualisert atferd
- Selvskading
- Hyppige legebesøk og innleggelser på sykehus (med diffuse symptomer)
- Dårlig tannhelse
- Familien motsetter seg innsyn i familien
- Bruk av rusmidler

Volden kan ha mange ansikter - den kan være fysisk, psykisk, seksuell, eller handle om omsorgssvikt. Den kan også handle om frykt for ny vold eller for at ting blir ødelagt. **Følg intuisjonen din!**

Vold og overgrep kan skje i alle familier, uavhengig av sosial bakgrunn. **Prøv å se bak fasaden!**

Husk: Å være vitne til vold har like alvorlig effekt på barn som å selv bli utsatt for vold.

SPØR

Prøv å spørre om hva som har skjedd, mens du samtidig ivaretar barnet. Bruk barnets egne ord, vær nysgjerrig og utforskende i spørsmålene. Det holder at du avdekker vold - du trenger ikke la barnet gå inn i mye detaljer.

Start gjerne med:

- *Jeg har lagt merke til at....*

Beskriv så det du ser:

- *du ofte har vondt i magen*
- *du virker trøtt/trist*
- *du har blåmerker på armen*

Tips!

- Gjenta det barnet sier
- Still åpne spørsmål
- Bruk støtteord som *hmm... ja, fortell mer*
- Spør gjerne flere ganger, si: *Jeg er her og kom innom hvis du vil snakke med meg.*
- Avtal et nytt møte med barnet.

AVKLAR

Et barn kan fortelle om hendelser hjemme litt plutselig, for eksempel i en samlingsstund, i friminuttet, osv. Inviter da barnet til samtale:

- *Da du sa det... tidligere i dag, hva mente du da?*
- *Jeg har ikke vært der, fortell så godt du kan...*
- *Hva skjer videre da?*
- *Du har fortalt meg om....*

Utvis varsomhet og ikke spør for detaljert, det er politiet eller barnehusene som foretar avhør av barnet og ønsker å være den første som spør barnet om detaljene. Få barnet til å fortelle åpent!

Når barnet er ferdig med sin fortelling, bekreft det barnet har sagt, og tydeliggjør at det hun/han har sagt er viktig. **Ikke lov barnet at du ikke skal si det til noen.** Forklar at du må snakke med noen andre voksne om det barnet har fortalt.

HVA GJØR DU?

- Noter ned det som barnet har fortalt, så ordrett som mulig. Dokumentasjon er viktig. Skriv "mor sier..", "barnet forteller.."
- Du kan drøfte saken anonymt med barnevern, krisesenter eller politi.
- Drøft gjerne den konkrete saken med leder og/eller kollega, der dere sammen legger en plan over hvem som gjør hva på hvilket tidspunkt (akutte tiltak, bekymringsmelding, henvise til hjelpeapparat).
- **NB! Ved mistanke om vold og overgrep mot barn fra foresatte skal IKKE foresatte kontaktes.**

Åpne spørsmål i samtaler med barn og unge

Måten du formulerer deg på virker inn på kontakten mellom deg og barnet, og påvirker om barnet forteller fritt eller ikke. For å oppnå det vi kaller *fremmende kommunikasjon*, trenger vi å stille åpne spørsmål.

Eksempler på formuleringer:

- “Fortell meg om det så godt du kan”
- “Beskriv det så godt du kan”
- “Fortell meg mer om det”
- “Fortell meg hva som skjedde da...”
- “Hva tenker du da?”
- “Hvordan vondt er det når det skjer?”
- “Du sier ekkelt, hvordan ekkelt?”

Unngå lukkede spørsmål:

- “Kan du fortelle meg litt om det?”
- “Har du lyst til å fortelle meg litt om hvordan du har det?”
- “Har du det bra på skolen?”
- “Hvorfor var pappaen din sinna på mamma?”
- “Har det skjedd mange ganger?”
- “Er det noen gang noen som har gjort noe vondt mot deg?”

Hvordan handle ved mistanke om vold?

Dersom vi har fått informasjon om eller har en sterk mistanke om at et barn er utsatt for vold, er det avgjørende at vi handler riktig.

På neste side finner du episode 6 av opplæringsvideoene: “Når det haster”.

Episode 6

Når det haster

HANDLE

AKUTT:

Når du har grunn til å tro at et barn utsettes for vold eller overgrep eller kommer til å bli utsatt for det, har du avverge plikt. Dette gjelder for eksempel:

- ved fysiske skader
- ved symptomer etter psykisk vold
- ved alvorlige trusler
- ved mistanke om seksuelle overgrep
- når barnet viser redsel for å gå hjem
- når barnet blir hentet av ruset foreldre
- ved mistanke om nært forestående/gjennomført kjønnslemlestelse eller tvangsekteskap

Varsle politiet umiddelbart!

Varsle barnevernet / Barnevernsvakta samtidig!

Ved synlige skader, ta gjerne bilder. Vurder om barnet skal til lege for å sikre bevis.

Din plikt er selve varslingen. Politiet vil etterforske og sørge for avhør.

NB! Ved mistanke om vold og overgrep mot barn, skal IKKE foresatte kontaktes.

Vær oppmerksom på at faktorer som samlivsbrudd, arbeidsledighet, sykdom, sosialhjelp og rusmisbruk i familien kan bety økt risiko for alvorlig vold.

AVVERGEPLIKT:

Alle har en personlig plikt til å anmelde eller på annen måte avverge og hindre straffbare forhold.

Avvergeplikten (§ 196) inntreffer ved straffbare forhold og er et personlig ansvar, uten hensyn til taushetsplikten.

HVA GJØR DU VED MISTANKE OM AT ET BARN ER VITNE TIL VOLD ELLER UTSETTES FOR VOLD ELLER SEKSUELLE OVERGREP?

• Bekymringsmelding sendes barnevernet

Den skal inneholde: personalia, årsaken til bekymring, beskrivelse av **hva** du har sett, hørt, observert, og **når**. Oppgi kontaktperson og hva som allerede er gjort.

Meldingen sendes i samarbeid med leder. Hvis leder motsetter seg å signere, har du et selvstendig ansvar for å sende meldingen med din underskrift.

Barnevernet gir melderens tilbakemelding når melding er mottatt og undersøkelsen er avsluttet. Som venn eller nabo får du kun vite om meldingen er mottatt.

HUSK!

Du skal kun melde fra om din bekymring. Det er barnevernet som undersøker saken og avgjør videre tiltak.

• Anonyme drøftinger

Er du usikker? Ring barnevernet for å drøfte saken anonymt.

MELDEPLIKT:

Du har en selvstendig plikt til å melde fra til barnevernet ved mistanke om vold.

HVA GJØR DU HVIS SAKEN ER HENLAGT, MEN VOLDEN FORTSETTER?

- Ny melding til barnevernet
Meld forholdet på nytt til barnevernet, som i mellomtiden kan ha mottatt flere bekymringsmeldinger.
- Informasjon om hjelpetilbudene til hjemmet
Gi elever og foreldre informasjon om vold i nære relasjoner og hjelpetilbudene. Send med brosjyrer hjem eller del ut på foreldremøter.

VIKTIGE TELEFONNUMMER I KRAGERØ - AKUTT:

Politi: 02800

Barnevernet: 35986335

Barnevernsvakta: 90053304

Krisesenteret i Telemark: 35 50 38 00

SAMTALE, RÅD OG VEILEDNING PÅ DAGTID:

Kragerø helsestasjon: 48882205

Barnevernet: 35986335

Sitter du nå og tenker på et barn som du tenker kan ha opplevd noe av dette? Tenk gjennom nå hva du vil gjøre videre og hvem du vil kontakte.

Føler du deg alene i en slik sak? Husk at du alltid kan ta kontakt med din nærmeste leder for støtte og veiledning. Du skal ikke være redd for å drøfte saker anonymt med barnevernstjenesten dersom du er usikker. Det viktigste er at du gjør noe og at du tar magefølelsen din på alvor.

Oppsummering: Hva har vi lært i dag?

- Du har lært om hva vi mener når vi snakker om vold.
- Du har lært om hvordan vi kan avdekke vold mot barn.
- Du har repetert det du vet om åpne og lukkede spørsmål.
- Du har lært om hvordan du skal handle ved mistanke om vold mot barn.
- Du har lært at du kan bruke verktøyet “Hva gjør jeg ved mistanke om vold og seksuelle overgrep?” når du har en mistanke om at et barn utsettes for vold.